

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.09.2010, sp. zn. 29 Cdo 5276/2008, ECLI:CZ:NS:2010:29.CDO.5276.2008.1

Číslo: 72/2011

Právní věta: V rámci tzv. preventivního regresu (§ 511 odst. 2 obč. zák.) nemá dlužník, vůči němuž věřitel uplatnil pohledávku v rozsahu vyšším, než odpovídá jeho podílu na dluhu ve vzájemném poměru solidárních dlužníků, právo požadovat na ostatních solidárních dlužnících, aby mu podíl na ně připadající zaplatili.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.09.2010

Spisová značka: 29 Cdo 5276/2008

Číslo rozhodnutí: 72

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Konkurs, Společné závazky

Předpisy: § 12a ZKV

§ 20 odst. 4 ZKV

§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

§ 242 odst. 3 o. s. ř.

§ 511 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v Olomouci k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 25. 6. 2008 (mimo jiné) potvrdil rozsudek ze dne 29. 10. 2007, ve znění opravného usnesení ze dne 14. 3. 2008, ve výroku ve věci samé, jímž K r a j s k ý s o u d v Brně zamítl žalobu o určení, že žalobce má za úpadkyní P., spol. s r. o. (dále jen „úpadkyně“) pohledávky ve výši: 1) 23 723 093 Kč (ze smlouvy o přistoupení k závazku uzavřené dne 17. 5. 2001 mezi V. K. a U. bankou, a. s.), 2) 594 133,50 Kč (z dohody ze dne 10. 4. 2000 uzavřené mezi V. K., úpadkyní a SOS, s. r. o.), 3) 2 477 755,50 Kč (z dohody ze dne 10. 4. 2000 uzavřené mezi V. K., úpadkyní a E. R.) a 4) 1 325 709,60 Kč (za užívání nebytových prostor v domě označeném ve výroku rozhodnutí).

Odvolací soud - cituje ustanovení § 511 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku - přitakal soudu prvního stupně v závěru, podle něhož solidární dlužník, vůči němuž věřitel uplatnil pohledávku ve vyšší částce, než činí podíl tohoto dlužníka na dluhu ve vnitřním poměru dlužníků, může požadovat po ostatních solidárních dlužnících, aby dluh podle podílu na ně připadajících splnili nebo aby jej v tomto rozsahu dluhu jinak zbavili. Neučiní-li tak, může se po nich dlužník, vůči němuž uplatnil věřitel svou pohledávku, sice domáhat splnění dluhu a žalovat je u soudu, nemůže však - jak plyne z povahy

a účelu tohoto institutu – požadovat, aby dluh splnili jemu, ale jen to, aby plnili věřiteli. Jen tak bude zajištěno, že plněním, které spoludlužníci na základě požadavku dlužníka ve smyslu ustanovení § 511 odst. 2, věty třetí, obč. zák. poskytnou, bude dluh (v rozsahu podílů, které na ně podle vnitřního poměru dlužníků připadají) splněn. Plnění poskytnuté pouze dlužníkovi takové účinky zjevně vyvolat nemůže, neboť jím nebude dluhu zproštěn ani dlužník, vůči němuž věřitel pohledávku uplatnil, ani ostatní spoludlužníci. Současně (maje rozhodnutí soudu prvního stupně za správné jak co do zjištění skutkového stavu, tak co do právního posouzení věci) akceptoval i závěr, podle kterého mohl žalobce – v případě, že na dluh plněno nebylo – „uplatnit podmíněnou pohledávku“, což žalobou na určení pravosti první až třetí pohledávky neučinil (ostatně první pohledávka byla jako podmíněná v konkursu vedeném na majetek úpadkyně zjištěna).

Jde-li o čtvrtou pohledávku, odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že smlouva uzavřená mezi žalobcem (resp. V. K.) a úpadkyní je neplatná a v řízení nebylo prokázáno, že by úpadkyně v rozhodném období nebytově prostory v označené nemovitosti užívala.

Proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu shora uvedeného potvrzujícího výroku ve věci samé podal žalobce dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu a co do důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. namítaje, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatel akcentuje, že v případě první až třetí pohledávky jsou V. K. a úpadkyně v postavení solidárních dlužníků. Jelikož věřitelé těchto pohledávek přihlásili do konkursu vedeného na V. K. pohledávky v plném rozsahu, vzniklo dle názoru dovolatele jmenovanému vůči úpadkyni právo tzv. předběžného postihu, tj. právo domáhat se vůči solidárně zavázanému dlužníku zaplacení částky, jež odpovídá jeho podílu (ve vnitřních poměrech spoludlužníků) na společném dluhu. Přitom takovéto plnění – pokračuje dovolatel – se má stát přímo k rukám žalujícího spoludlužníka a nikoli ve vztahu k věřiteli.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.; není však důvodné.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 511 obč. zák., jestliže je právním předpisem nebo rozhodnutím soudu stanoveno, nebo účastníky dohodnuto, anebo vyplývá-li to z povahy plnění, že více dlužníků má vůči témuž věřiteli splnit dluh společně a nerozdílně, je věřitel oprávněn požadovat plnění na kterémkoliv z nich. Jestliže dluh splní jeden dlužník, povinnost ostatních zanikne (odstavec 1). Není-li právním předpisem nebo rozhodnutím soudu stanoveno, anebo účastníky dohodnuto jinak, jsou podíly na dluhu všech dlužníků ve vzájemném poměru stejné. Dlužník, proti němuž byl uplatněn nárok vyšší, než odpovídá jeho podílu, je povinen bez zbytečného odkladu vyrozumět o tom ostatní dlužníky a dát jim příležitost, aby uplatnili své námitky proti pohledávce. Může na nich požadovat, aby dluh podle podílů na ně připadajících splnili nebo aby jej v tomto rozsahu dluhu jinak zbavili (odstavec 2).

Jestliže dlužník v rozsahu uplatněného nároku dluh sám splnil, je oprávněn požadovat náhradu na ostatních podle jejich podílů. Pokud nemůže některý z dlužníků svůj podíl splnit, rozvrhne se tento podíl stejným dílem na všechny ostatní (odstavec 3).

Výše citované ustanovení upravuje mimo jiné otázku podílů solidárních dlužníků na dluhu v jejich vzájemném poměru (o tom, že v případě první až třetí pohledávky jsou V. K. a úpadkyně solidárními dlužníky, není pochyb), notifikační povinnost dlužníka, vůči němuž byl uplatněn nárok vyšší, než odpovídá jeho podílu ve vztahu k ostatním dlužníkům a dále tzv. preventivní regres dlužníka, vůči němuž věřitel uplatnil nárok v částce vyšší, než odpovídá jeho podílu (ve vnitřním poměru spoludlužníků), proti ostatním solidárním dlužníkům. Tzv. preventivní regres přitom spočívá v právu dlužníka požadovat, dříve, než vůči věřiteli splní závazek v rozsahu přesahujícím jeho podíl (posuzováno ve vzájemném vnitřním poměru spoludlužníků), aby dluh podle podílu na ně připadajících splnili, nebo aby jej v tomto rozsahu dluhu jinak zbavili (např. uplatněním vlastních námitek proti dluhu) [k tomu srov. např. Karel Eliáš a kolektiv. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. § 488 -880, Linde Praha a. s., 2008, str.1461-1462].

V rámci tzv. preventivního regrese (§ 511 odst. 2 obč. zák.) tak dlužníku, vůči němuž věřitel uplatnil pohledávku v rozsahu vyšším, než odpovídá jeho podílu na dluhu ve vzájemném poměru spoludlužníků, zákon nepřiznává právo požadovat [domáhat se žalobou o splnění podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.] na ostatních solidárních dlužnících, aby mu podíl na ně připadající zaplatili (k tomu - viz přílehlavý odkaz odvolacího soudu -v právní teorii např. Lavický, P. Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C H. Beck, 2004, str. 129-130). Takovým „plněním“ by dluh „plnivšího“ spoludlužníka vůči věřiteli nejenže nezankl, ale v případě, že by si dlužník, kterému bylo takto „plněno“, poskytnuté „plnění“ ponechal, by jeho důsledkem (při absenci jiné dohody mezi takovými spoludlužníky) byl vznik bezdůvodného obohacení ve vztahu spoludlužníků.

Shora formulované obecné závěry je přitom nezbytné modifikovat v případech, kdy věřitel vůči některému ze solidárních dlužníků uplatní pohledávku v rozsahu převyšujícím jeho podíl ve vzájemném poměru spoludlužníků a na majetek jiného solidárního dlužníka je prohlášen konkurs (§ 12a zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání - dále jen „ZKV“). Nelze totiž upřít dlužníku, aby i v situaci, kdy sám věřiteli nad částku odpovídající jeho podílu ničeho neplnil, přihlásil do konkursu vedeného na majetek solidárního dlužníka pohledávku vázanou na podmínku (§ 20 odst. 4 ZKV), spočívající v tom, že věřiteli pohledávku v rozsahu převyšujícím jeho podíl uhradí. V takovém případě již nepůjde o tzv. preventivní regres (§ 511 odst. 2 obč. zák.), nýbrž o regres následný (§ 511 odst. 3 obč. zák.); jiná právní kvalifikace na výše vymezeném oprávnění dlužníka však nic nemění. Přitom důsledkem skutečnosti, že na majetek dvou solidárních dlužníků byl prohlášen konkurs a věřitelé přihlásili své pohledávky do obou konkursů (viz poměry projednávané věci), je, že právo přihlásit takové podmíněné pohledávky vzniká oběma dlužníkům (správcům jejich konkursních podstat).

Jakkoliv by výše formulovaná výjimka mohla svědčit ve prospěch dovolatele, v situaci, kdy z obsahu spisu jednoznačně plyne, že dovolatel závěr soudů nižších stupňů o tom, že předmětem řízení nebylo určení pravosti pohledávek vázaných na splnění podmínky, nenapadl (k vázanosti dovolacího soudu uplatněnými dovolacími důvody viz § 242 odst. 3 o. s. ř, jakož i důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2009, [IV. ÚS 560/08](#)), nemohla mít na věcnou správnost rozhodnutí odvolacího soudu vliv.

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem ohledně první až třetí pohledávky zpochybnit nepodařilo a ve vztahu ke čtvrté pohledávce v dovolání žádné relevantní námitky neuplatnil, Nejvyšší soud jeho dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.